تحلیل تطبیقی برنامه دکتری یادگیری الکترونیکی در دانشگاه علوم پزشکی شیراز با برنامه‌های منتخب بین‌المللی

شیدا جمال نیا، ناهید ظریف صنایعی، منیژه هوشمندجا، طیبه فتاحی

زمینه: تحول دیجیتال در آموزش عالی و گسترش فناوری‌های نوین یادگیری، بازنگری در ساختار و محتوای برنامه‌های تحصیلات تکمیلی حوزه یادگیری الکترونیکی را به ضرورتی راهبردی تبدیل کرده است. دانشگاه‌های پیشرو جهان با تأکید بر طراحی آموزشی، فناوری‌های نوظهور، رهبری دیجیتال و پژوهش‌های پیشرفته، چارچوب‌های نوینی برای تربیت متخصصان این حوزه ارائه کرده‌اند. در این میان، ارزیابی میزان هم‌راستایی برنامه دکتری یادگیری الکترونیکی در دانشگاه علوم پزشکی شیراز با الگوهای بین‌المللی، به‌ویژه با توجه به ماهیت تخصصی آموزش علوم پزشکی، اهمیت ویژه‌ای دارد.

روش کار: این پژوهش از نوع مطالعات تطبیقی و با رویکرد کیفی انجام شد و چارچوب تحلیل بر اساس الگوی چهارمرحله‌ای بردی (توصیف، تفسیر، هم‌جواری و مقایسه) طراحی گردید؛ به‌گونه‌ای که ابتدا اطلاعات مربوط به مأموریت، چشم‌انداز، نوع دوره، مدت زمان، تعداد واحدها، محورهای اصلی و عناوین دروس برنامه‌های منتخب استخراج شد، سپس مؤلفه‌های ساختاری و محتوایی تفسیر و در جداول تطبیقی هم‌جوارسازی گردید و در نهایت شباهت‌ها و تفاوت‌ها تحلیل شد. روش نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند و بر اساس معیار دارا بودن برنامه تحصیلات تکمیلی در حوزه یادگیری الکترونیکی/فناوری آموزشی و دسترسی به مستندات رسمی انجام گرفت که بر این اساس دانشگاه‌های ادینبرو، سن‌دیگو، مینه‌سوتا، Open University، ایالتی آیووا و ایالت میشیگان انتخاب شدند. گردآوری داده‌ها از طریق بررسی اسناد و مدارک رسمی برنامه‌های دانشگاهی در سال ۱۴۰۴ انجام شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد برنامه‌های بین‌المللی بر طراحی آموزشی، فناوری‌های یادگیری، رهبری در یادگیری مجازی، ارزیابی برنامه‌ها، تحلیل یادگیری و فناوری‌های نوظهور تمرکز دارند. در این میان، دانشگاه ادینبرو با دوره ۱۸۰ واحدی MSc in Digital Education بر نوآوری پژوهش‌محور، بازی‌های دیجیتال، سیاست‌گذاری و سوادهای اطلاعاتی تأکید دارد؛ دانشگاه سن‌دیگو (۳۰ واحد، آنلاین) و مینه‌سوتا (۳۰–۶۰ واحد، ترکیبی) بر طراحی یادگیری، رهبری مجازی و ارزیابی برنامه‌ها متمرکزند؛ و در سطح دکتری، Open University(۳–۶ سال) و دانشگاه ایالتی آیووا (۴–۵ سال) بر پژوهش‌های فناوری آموزشی و تحلیل یادگیری تأکید می‌کنند. در مقابل، برنامه دکتری دانشگاه علوم پزشکی شیراز با تمرکز اختصاصی بر آموزش علوم پزشکی، شامل دروسی نظیر آموزش مبتنی بر شواهد، طراحی محتوای الکترونیکی پزشکی، گیمیفیکیشن، واقعیت مجازی و افزوده، آینده‌نگاری، مدیریت تغییر، روش‌های تحقیق کیفی و آمار تحلیلی است که آن را از برنامه‌های عمومی‌تر بین‌المللی متمایز می‌سازد.

نتیجه گیری: نتایج حاکی از آن است که برنامه دکتری یادگیری الکترونیکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز با دارا بودن رویکرد تخصصی در آموزش علوم پزشکی، در صورت تقویت ابعاد بین‌المللی‌سازی، پژوهش‌های پیشرفته و رهبری آموزشی، قابلیت دستیابی به جایگاه رقابتی در سطح بین‌المللی را خواهد داشت.

کلیدواژه‌ها: یادگیری الکترونیکی؛ فناوری آموزشی؛ آموزش علوم پزشکی؛ تحلیل تطبیقی؛ طراحی آموزشی؛ فناوری‌های نوظهور؛ رهبری در یادگیری مجازی؛ تحلیل یادگیری؛ برنامه دکتری